



Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

**KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVO MESTO**

Šmihelska cesta 14, 8000 Novo mesto

Tel.: (07) 373-05-70, fax: (07) 373-05-90

E-pošta: sabina.lazic@kgzs-zavodnm.si

Splet: www.kmetijskizavod-nm.si

Novo mesto, 14.12.2020

Ekološko vinogradništvo s sočasno ekološko rejo ovc

Ekološko vinogradništvo je del trajnostnega kmetijstva, ki, v primerjavi s konvencionalnim vinogradništvom, zmanjšuje negativne posledice na okolje in skrbi za zdravje ljudi in živali. Cilj ekološke pridelave je povečanje ali ohranjanje rodovitnosti tal, zagotoviti večjo biotsko pestrost in s tem varstvo rastlin ter ohranjanje naravnih virov. Kar pa ne pomeni, da v ekoloških vinogradih ni toliko delavnih opravil kot v konvencionalnem, prej obratno. Iz tega razloga se lahko v ekološko pridelavo vinograda vključuje živali, ki bodo opravile različna delovna opravila in prihranila kakšen evro pri gorivu in gnojilu. Dobro se obnese pridelava s sočasno ekološko rejo ovc.

Na Novi Zelandiji se takega načina pridelovanja vinogradniki poslužujejo že približno 10 let. Statistika kaže, da so v letu 2019 v Novi Zelandiji zasledili kar 59% takšnih vinogradov s sočasno rejo ovc. Možno pa ga je videti tudi pri nas.

Pri takšnem načinu pridelave je potrebno nekoliko več časovnega in prostorskega načrtovanja, saj se vinograd razdeli na čredinke (velike nekaj arov do 3 hektarjev – odvisno od velikosti vinograda in staleža), ovce pa v različnih časovnih obdobjih pomagajo pri delovnih opravilih v vinogradu. Prvo delo, ki se ga lotijo je, paša medvrstnega prostora in nato še prostorov v vrsti, zato bo manj košenj. Konstantna paša pod vinsko trto zmanjšuje možnost pojava plevelov. Površino istočasno tudi pognojijo s svojimi izločki, kar pripomore k dvigu rodovitnosti tal. Po celotni dolžini debla osmukajo vejice ter liste, ki rastejo v območju rasti grozdov. Ne zrelih grozdov se ne bodo dotaknile, kasneje v času zorenja in ko bo pase zmanjkalo, pa si privoščijo tudi kakšno jagodo, zato jih je potrebno pravočasno prestaviti v novo čredinko. Pri napravi novega vinograda je možno ustrezno prilagoditi gojitveno obliko vinske trte, tako da dobimo višjo gojitveno obliko ali pa se v obstoječ vinograd vpelje pasmo ovc nižje rasti (v tem primeru odstranjevanje listov ne bodo opravile). Odstranjevanje listov je najbolje zaupati ravno ovcam, saj bodo liste osmukale natančneje in bolj z občutkom kot človek ali stroj. Krošnja v območju rasti grozdov vinske trte bo bolj odprta in zračna, kar pomeni manjšo možnost za pojav bolezni v mokrem vremenu. Ročno odstranjevanje ali vršičkanje s strojem je potreben samo na zgornjih delih trte, kjer ovce ne dosežejo. Še ena dobra stvar je, da bodo ovce odganjale ptice in obvarovale zoreče jagode ali pa si ptice vsaj ne bodo upale tako pogosto v vinograd. Najboljše pri tem je, da ovca z veseljem dela 7 dni v tednu, brez napora.

Obstajajo različne možnosti vpeljevanja ovc v ekološke vinograde, nekatere možnosti so že prej omenjene. Prvi način je, da se jih uporabi samo za pašo. V tem primeru ovce ne vpeljemo med

rastno sezono ampak samo v času po pobiranju pridelka (pozna jesen) pa vse do prvega pojava brstov (začetek pomladi). Drugi način, da se jih vpelje za kratek čas, zato, da odstranijo listno maso v območju rasti grozdja in odprejo krošnjo vinske trte. Tretji način je, celoletna paša pasem nižjih rasti, ki bodo pasle samo travo.

Škoda, ki bi jih lahko povzročile

Odrasle ovce na splošno ne delajo škode (če so pravočasno prestavljene v drugo čredinko), med tem ko lahko jagnjeta naredijo nekaj škode, zaradi skakanja med igro in morebitnega drgnjenja ob deblo trsa v primeru prisotnosti zajedavcev ali tudi odrasle ovce zaradi predolge volne. Ali pa v primeru, ko bi bila lega vinograda neprimerna, bolj mokra, bi bila možnost, da bi ovce zbile tla kar slabša njeno strukturo.



Slika 1: Ovce - pridne delavke v vinogradu (vir: internet).

Uporaba fitofarmaceutskih sredstev

V primeru sočasne reje ovc in pridelave ekološkega vina se uporablja manj sredstev za zaščito rastlin kot, če bi obdelovali samo ekološki vinograd. Najprej moramo gledati na dobrobit živali, zato se največ pozornosti nameni časovni umestitvi ovc v vinograd in uporabi sredstev za zaščito rastlin (njihovo karenčno dobo itn).

Avstralskim pridelovalcem sta se pojavili dve vprašanji, kakšen je morebiten učinek fitofarmaceutskih sredstev na zdravje ovc in kakšna je možnost, da kasneje v mesu zaznamo ostanke le teh. V ekološki pridelavi so sicer dovoljena le sredstva na osnovi bakra in žvepla, rastlinskih olj, piretrina, mikroorganizmov itn., vendar so lahko za zdravje ovc neugodna tudi nekatera ekološka sredstva. Predvsem tista na osnovi bakra. Nekatere znanstvene študije poročajo o tem, da so ovce iz med vseh rajnih živali najbolj občutljive na baker in se ta največkrat akumulira v njihova jetra. Pridelovalci niso zaznali nobenih težav pri uporabi fitofarmaceutskih sredstev na osnovi žvepla. V vsakem primeru pa je bolje upoštevati karenčno dobo, oz.jo podaljšati za enkrat do dvakrat, preden pripeljemo ovce.

V naslednjih letih, ko bo kmetijska politika poostrila ukrepe za podnebne spremembe, bo najboljša alternativa, selekcija in introdukcija novih odpornih in tolerantnih sort vinske trte. V Italiji že imajo odporne sorte, vendar se jih pri nas ne sme saditi, saj niso vpisane v trsni izbor.



Slika 2: Naprava novega vinograda z višjo gojitveno obliko vinske trte (vir: internet).

Ukrep dobrobit živali iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020, za pridobitev plačil za operacijo DŽ – drobnica zahteva, da upravičenec izvaja pašo na površinah kmetijskega gospodarstva ali na planini oziroma skupnem pašniku drugega kmetijskega gospodarstva. Ob upoštevanju, uredbe dobrobit živali, da se mora drobnica pasti neprekinjeno najmanj 210 dni ali najmanj 180 dni na kmetijskih gospodarstvih (razvrščenih v območje s krajšo vegetacijsko dobo) ter uredbe o varstvu voda pred nitrati, da površine niso preobremenjene z dušikom in ker imamo v Sloveniji večinoma majhne površine vinogradov (manj kot hektar) bi moral imeti pridelovalec v obdelovanju nujno tudi travnike.

Kljub potrebni večji organizaciji časovnega umeščanja ovc, na dolgi rok, prinese boljše rezultate v naravi. Na enak način je možno vpeljati tudi druge različne vrste živali v druge kmetijske panoge in v prihodnosti bo potrebno več vključevanja živali v agro-ekosistem (kmetijsko načrtovan ekosistem), ker bo tako krogotok hranil in energije na kmetijskem gospodarstvu boljši in na splošno bolj podprte ekosistemske storitve. Te so oskrbovalne storitve (dajo nam hrano, pitno vodo, gradbeni material.), regulatorne storitve (uravnajo naravne procese – npr. uravnavanje podnebja), habitatne storitve (biotska pestrost) in kulturne storitve (preživljanje prostega časa človeka v naravi).

Pripravil/a:

Sabina Lazič, terenska kmetijska svetovalka